

K R O N I K A

Jubileusz Profesor Dobravy Moldanovej

Dobrava Moldanová.

Dobrava. Dobra.

Dobrava to imię znane w świecie słowiańskim od czasów najdawniejszych. Imię szczególne dla blisko zaprzyjaźnionych państw Czech i Polski. Imię, które w czasach konstituowania się państwowości polskiej miało wielkie znaczenie. Czeska księżniczka Dobrava, poślubiona Mieszkowi I, w ocenie ówczesnego świata przyniosła do Polski dobro na wielu płaszczyznach: w wymiarze politycznym, chrześcijańskim, społecznym – dzięki niej młode państwo polskie zrobiło pierwszy krok, by stać się częścią ówczesnej cywilizacji europejskiej. W świadomości Polaków od średniowiecza do czasów współczesnych został utrwalony obraz postaci z Czech, która przyniosła dobro, była to Dobrava.

Dobrava. Dobra.

Podstawą utworzenia imienia *Dobrava* stał się przymiotnik *dobry* (nie jak się mylnie sądzi, że: czes. *dub*; pol. *Dąb*) (por. Machek 1997, s. 122–123) – odnotowany i jednocześnie zrozumiały w całym świecie słowiańskim. Zasadą, według której powstawały imiona, było najczęściej zastosowanie rdzenia przymiotnika oznaczającego nazwy cech. Najczęściej w celu utworzenia nazwy rodzaju żeńskiego było wówczas dodawanie do rdzenia sufiksu *-ava*. Tym sposobem powstały imiona żeńskie od przymiotników: *svatý* – *Svatava*; *tichý* – *Tichava*; *ľubý* (= nczes. *libý*, *milý*) – *Lubava*. Tak też powstało imię *Dobrava* – *dobrý*.

Dobrava. Dobra.

Dobrava Moldanová jest wierna imieniu, którym obdarzyli ją Rodzice. Jak mało kto, ma Ona świadomość (prze)znaczenia imion – wychowała się bowiem w rodzinie, gdzie tradycje szacunku do znaczenia słów wpływały nie tylko z postawy czeskiego patriotyzmu, ale także z głębokiego zrozumienia i rozwiniętej świadomości językowej. Jej pierwszym nauczycielem języka był bowiem Jej Ojciec – Josef Beneš, bohemista, germanista, specjalista w onomastyce. Wspólnie z Ojcem Dobrava Moldanová wydała słowniczek *Naše příjmení* (1984).

Jednak zanim do tego doszło, Dobrava Moldanová rozpoczęła filologiczną podróż edukacyjną. Będąc świadomą Córką słowiańskiej rodziny podjęła studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Karola w Pradze na kierunku: filologia czeska, polska i literaturoznawstwo, które ukończyła z wyróżnieniem w roku 1959. W tym też roku objęła stanowisko adiunkta w Instytucie Literatury Czeskiej Czechosłowac-

kiej Akademii Nauk i pracowała tam aż do roku 1991. Następnie została pracownikiem naukowym Katedry Bohemistyki Uniwersytetu J. E. Purkyniego w Ústí nad Labą, na którym wykłada do dziś.

W roku 1969 Dobrava Moldanová uzyskała stopień naukowy doktora na podstawie pracy *Fráňa Šrámek: Tělo. Rozbor*. W roku 1977 złożyła pracę *Božena Benešová*, którą mogła obronić dopiero w roku 1984 i tym samym zyskać godność „kandydata nauk” (CSc.). Następnie w 1991 roku złożyła monografię *Česká próza na přelomu století*, na podstawie której uzyskała habilitację. W roku 1993 została mianowana profesorem literatury czeskiej w Katedrze Bohemistyki Uniwersytetu J. E. Purkyniego w Ústí nad Labą.

Dobrava. Dobra.

Dobrava Moldanová jest tytanem pracy. Wyniki swoich badań opublikowała w kilku monografiach, przytoczmy chociaż niektóre z nich: *Česká literatura doby avantgardy (1918–1945)* (2002), *Naše příjmení. Slovník českých příjmení* (wydanie rozszerzone, 2004), *České příběhy. Soubor studií věnovaných venkovské, historické a psychologické próze* (2007). Dobrava Moldanová znana jest też z tego, że chętnie współpracuje w zespole – potrafi zainspirować, wskazać możliwe rozwiązania i wspierać w dążeniu do celu. Jako wynik prac zespołowych z udziałem Dobravy Moldanovej można wskazać tak istotne opracowania dla czeskiej literatury, jak *Slovník českých spisovatelů* (1964), *Lexikon české literatury I* (1985), *Slovník českých spisovatelů 1970–1981* (1985), *Rozumět literatuře I. Interpretace základních děl české literatury* (1986), *Poetika české meziválečné literatury. Proměny žánru* (1987), *Slovník českých spisovatelů od roku 1945 I* (1995), *Základní pojmy z textologie* (1999).

Ważne w dorobku Dobravy Moldanovej są także prace powstałe w ramach współpracy z międzynarodowym środowiskiem naukowym: *A History of Central European Women's Writing* (London 2001) – rozdział: *Czech Women Writers from the National Revival to the Fin de Siecle*; *A Dictionary of American Family Names vol. 1-3* (New York 2003) – rozdział: *Czech Family Names*.

Prace te służą i służyć będą jeszcze wiele lat adeptom bohemistyki w poznawaniu meandrów czeskiej literatury.

Dobrava. Dobra.

Dobrava Moldanová zawsze wiedziała jak bardzo ważną jest umiejętność odczytywania i interpretacji trendów pojawiających się w aktualnej twórczości literackiej. Należy Ona do grupy ekspertów umiających wskazać i odczytać te trendy, z których powstały dominanty literatury czeskiej świadczące o jej wyjątkowości na tle innych literatur. Swoimi spostrzeżeniami Dobrava Moldanová dzieliła się na łamach czasopism, z którymi współpracowała: „Květen”, „Česká literatura”, „Host do domu”, „Plamen”, „Tvář”, „Sešity pro mladou literaturu”, „Sešity pro literaturu a diskusi”, „Host”, „Literární měsíčník”. Dała się wówczas poznać nie tylko jako wytrawny ba-

dacz historii literatury, ale także jako wybitny krytyk literacki – „nejbrilantnější kritička své generace” (cyt. za: Debická 2001, s. 177).

Jej potrzeba „bycia na bieżąco” z literaturą była także realizowana poprzez systematyczne prace redakcyjne czasopism: „Česká literatura”, „Sešity pro mladou literaturu”, „Sešity pro literaturu a diskusi”, „Bohemistika”.

Dobrava. Dobra.

Dobrava Moldanová jest znana jako dobra organizatorka wielu przedsięwzięć naukowych. Od roku 1994 wspólnie z prof. Marią Čechovą organizuje na Uniwersytecie J. E. Purkyněgo lingwistyczno-literackie konferencje naukowe, które mają już w świecie bohemistycznym swoją renomę. Co dwa lata bohemiści czescy i zagraniczni spotykają się w Ústí nad Labą, aby dyskutować o języku i literaturze, wymieniać się doświadczeniami, znaleźć inspirację do dalszych badań. Wszystko to jest możliwe dzięki doskonałym organizatorom, prof. prof. Moldanovej i Czechovej, które dbają o życzliwą atmosferę i strawę nie tylko dla ducha.

Dobrava Moldanová została pierwszym w historii usteckiego uniwersytetu dziekanem wydziału; ponadto jest członkinią Stowarzyszenia Pisarzy, Pen Clubu, Stowarzyszenia Franza Kafki, Literackiego Towarzystwa Naukowego.

Dobrava. Dobra.

Dokonania Dobrawy Moldanowej dla rozwoju bohemistyki są nie do przecenienia. Jednak to, co jest najistotniejsze to to, że Jubilatka jest Wspaniałym Człowiekiem. To nie tylko profesorka, redaktorka, krytyk literacki, autorka wielu prac, ale przede wszystkim matka, żona, przyjaciółka i Nauczyciel. Nauczyciel przez wielkie „N”.

Nauczyciel, który uczy danym przykładem; Nauczyciel, który nie liczy się z czasem, ponieważ dla Nauczyciela z pasją ważne jest jego dzieło; Nauczyciel, który wysłucha i zainspiruje do dalszych przemyśleń – samodzielnych przemyśleń; Nauczyciel, który służy ludziom; Nauczyciel, który ma szerokie spojrzenie kontekstowe.

Dobrava Moldanová studiowała literaturę polską i już od tamtych czasów darzyła polskich bohemistów wielką sympatią. Jest dla wielu wielką inspiracją. Mieczysław Bałowski na łamach naszego pisma (Bałowski 2006, s. 157–158) napisał o tym, jak podjął się badań porównawczych nad twórczością J. Ortana i K. K. Baczyńskiego, zainspirowany spostrzeżeniami Dobrawy Moldanovej. Pisząc te słowa, zainspirowana artykułem Dobrawy Moldanowej o A. Jirásku i H. Sienkiewiczu (por. Moldanová 2002), podjęła badania nad twórczością obu pisarzy, które zaowocowały monografią *Konceptualizacja nazw barw w »Krzyżakach« Henryka Sienkiewicza i »Proti všem« Alojzego Jirásky* (Ostrava 2006). Te prace to także efekt styczności z naukowymi spostrzeżeniami Dobrawy Moldanowej.

Praca Nauczyciela bowiem przechodzi i trwa w kolejnych generacjach.

Dobrava. Dobra.

Ponad tysiąc lat temu przybyła do Polski księżniczka Dobrava. Przyniosła ze sobą dobro. I tak już zostało.

Szanownej Pani Profesor Dobrawie Moldanowej w roku Jej Jubileuszu życzymy wszystkiego, co najlepsze. Wiele lat w zdrowiu i radości, mnóstwa energii, satysfakcji w każdym aspekcie życia.

Dziękujemy za wiedzę, którą Pani Profesor przekazała, ale będziemy niezmiennie wdzięczni za następne inspiracje. Jest nam Pani potrzebna, Pani Profesor!

Anna Zura, Wrocław

Literatura

B a ł o w s k i M., 2006, *Dobrych ludzi nikt nie zapomina*, „Bohemistika”, nr 2.

D e b i c k á A., 2001, *Životní jubileum Dobrawy Moldanové*, „Bohemistika”, nr 2.

F l a j š h a n s V., 1926, *Noví svatí*, „Naše řeč” 3, ročník 10.

M a c h e k V., 1997, *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha.

M o l d a n o v á D., 2002, *Alois Jirásek a Henryk Sienkiewicz – historická próza jako výraz národní sebeinterpretace na přelomu 19. a 20. století*, [w:] *Henryk Sienkiewicz. Twórca i obywatel*, red. W. Hendzel, Z. Piasecki, Opole.